Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Amalia Cordero Corral

Lezo, Gipuzkoa (1925)

Aurkibidea

Biografia

Lezoko Zubitxo kaleko etxe batean jaio zen Amalia. Aita Donostiakoa zuen eta ama Hondarribikoa, gaztetan Errenteria-Orereta neskame ibilia. Aitak Errenteria-Oreretako kaputxinoetan egiten zuen lan, baina Amaliak ez zuen ezagutu. Ama gazterik alargun gelditu zen hiru umerekin. Zubitxo kaletik Gurutze Santuaren plazara joan ziren bizitzera. Han apopiloa izaten zuten etxean. Amak antxoak eta sardinak saltzen zituen etxez etxe. Amaliak Lezoko eskola publikoan ikasi zuen, Dolores Lopez izan zuen maistra. Hamasei urterekin hasi zen lanean Donibaneko Pisben, eta han ezagutu zuen bere senarra izango zena, Juan Mari Sein, Pasai Donibanekoa. Lantegi ugaritan egin zuen lan Amaliak, Pisben, Pakersen, eskabetxerian (arraina kontserban jartzen) eta, azkenik, Errenteria-Oreretako Esmalterian, han igaro zituen urte gehien. Senarra lehendabizi Pisben aritu zen lanean eta ezkondu ondoren Lezoko "Industrias Navarrasen". Sei seme-alaba izan zituzten. Lehendabiziko hirurak jaio ondoren, Esmalterian lan egiteari utzi zion Amaliak. Senarra 36ko gerran gudari izandakoa zen, 20 urte zituenean harrapatu zuten eta langile batailoietan ibili zen gatibu. Horri buruz ez zion inoiz hitz egin Amaliari.

Zintak

LEZ-034

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Zabala, Edurne
- **Data**: 2010-01-26
- **Iraupena**: 111 min

- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. "Mataburros" eta "la Pescadora"

- **Erref**: LEZ-034/005
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 00:09:33. **Bukatu**: 00:11:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak

Laburpena:
Etxearen jabeari "Mataburros" deitzen zioten, behin tranbiarekin asto bat hil zuelako. Bere familiari "la Pescadora" deitzen zioten, ama antxoak eta sardinak saltzen ibiltzen baitzen. Amak Donostiako portutik ekartzen zuen arraina Lezora eta kalez kale saltzen zuen. Arraina buru gainean eramaten zuen amak.

2. Ama gazte alargundu zen

- **Erref**: LEZ-034/007
- **Iraupena**: 0:02:37. **Hasi**: 00:12:47. **Bukatu**: 00:15:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Ama antxoa eta sardina saltzen ibiltzen zen; jendeak zintzo ordaintzen zuen erositakoa. Aitak Errenteriako kaputxinoetan egiten zuen lan: oso gizon garbia eta zuzena omen zen, eta horri lotutako anekdota kontatzen du. Ama gazte alargundu zen, eta familia aurrera atera behar izan zuen. Irungo familia batek lagundu egin zien, arropa ematen zien. Amaliaren ahizpa oso jostun ona zen eta arropa konpontzen zuen.

Transkripzioa
- Eta antxua eta sardiña saltzen zittuenian amak etxetatik jesten zian erostea.
- Erostea.
- Erostea ta pagatu iten zioten.
- Bai, bai,bai,bai ondo eta zintzo.
-Ta zintzo?
- Bai, hombre, baten bati igual izango zun; ez nion behin'e aittu zorretan utzi nau hau, ez, ez nion behin ere aitzen o igual izango zen konformista bea itte zunin, ez ttakit. Beak ez zun esaten ta nik uste det ondo pagatuko ziotela pentsatzen dut.
- Ta aitak nun iten zun lana?
- Kaputxinotan.
- Errenterin?
- Errenterin.

- Ta ze lan zun?
- Ez dizut esango, dakittena da histori bat oso garbiya eta oso xuxena omen zen ne aitta.
- A bai?
- Bai oso, eta lantegiko lagun batek albarka zikin-zikiñak bere gosarian onduan beti uzten omen zizkan ta gure aittak ezin omen zun onduan... hoi gure amak kontatzen zun. Egun batian hartu omen zittun albarkak eta bueltaka-bueltaka hartu eta airian bota eta in omen ziyon. Eta "nere albarkak, nere albarkak" "hurrenguan ettzakek utzi nei postrian onduan". Akabo, geroztik omen ez zion gehio in. Aparta.
- Aparta.
- Aparta bai, oso garbiya eta oso txukuna omen zen.
- Klaro jakiña, ama alargun gelditu zan gazterik.
- Oso, klaro hor ez dakit zenbat urte egongo zien elkarrekin, bueno diferentziyan, baiñon gazte izango zen. Karo, ni ere jaiotzeko neon.
- Alargun eta hiru umekin.
- Hiru umekin.
- Eta aurrera atera bihar familiya.
-Eta zerbaitti heldu behar eta orduan ez zen izango itxek garbitzen, izan izango zen zeatikan geo izen zien Irunen, Irungo aberatsenak hemen zien. Hoi guatzen naz ni, zeatikan askotan juan nintzan ni hara amakin. Eta zu ez zea goatuko gailletak, fabrikara gailletetara Errenterian Olibet? Ez. Bota in zuten geo. Hortik gailletak hartu eta juaten giñan bisita ittea gu ama neskame eondu zen lekuan, ta aberatsak hala izango zien, arropa ematen ziguten ta nere ahizpa izandu da "muy mañosa" josten ta oso, eta harek itten zun arreglatu soñekuak betzako, netzako... Pielak ematen ziguten. Nik ez dut behin'e eman, ez zait gustatzen.

3. Lezoko plazan dantzan

- **Erref**: LEZ-034/009
- **Iraupena**: 0:01:28. **Hasi**: 00:18:48. **Bukatu**: 00:20:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Lezoko plazan dantzan aritzen ziren Pasai Donibanetik etorritako txistularien doinuarekin. Gogoan du behin izebari antxoa eraman behar izan zioneko anekdota.

Transkripzioa
- Plazara jun ziñaten geo bizitzera esan dezu ta zu neska gaztia izango ziñan, ez?
- Ombre neska koxkorra.
-Neska koxkorra ziñan.
-Hombre, ta ezagun batzuk etortzen zien txistua jotzea Lezoa ta gutzako fiesta zen. Dantza dotriñatik atea, bespera geo ez zizaigun gustatzen baiño obligaziyua genun eta handik atera eta plazan dantzan eta oain hortatik esango dizut nere izeban bat bizi zen San Juan aiekan, Agustina Potestadun hoi, San Juan aieka esaten diogu.
- Bai, San Juan bidia
- Bai, ta hor aurrexio bizi zen nere izeba bat eta amak esan zitten zuaz

izebara ta emaiozu antxua be ta hor ahaztu zait izeba... ta nik "Carmen!" " Aquella también picotera", gure amai kontatu diyo ta igandian plazan ta orduan, ta oain Laborala baakizu nun don? Hoixe taberna, beti taberna izautu dut nik ta atatzen zuten zaharrak banko bat ta hortxe exeita egote zien plazan ta neska koxkorrak beida ta hizketan ta hola. Ta ni dantzatn ta amak deittu ziten eta esan zitten etorri pixka bat " nola deittu zeniyon lehengo egunian?" ez zian izenik ta deus esan; pli-pla bi masailleko ta itxea negarrez. Osea, hola zen bizimodua.

4. Osabarekin dantzatzeagatik zigorra jaso zuenekoa

- **Erref**: LEZ-034/010
- **Iraupena**: 0:02:27. **Hasi**: 00:20:16. **Bukatu**: 00:22:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Lezoko plazan dantza soltea egiten zuten. Amaliaren osaba bat Bilbon bizi zen, oso gizon dotorea zen; haren lana arratoien aurkako pozoia jartzea izatean zen. Behin osabak dantzatzera eraman zuen, eta horregatik zinta morea eraman behar izan zuen zigor gisa.

5. Haurdun eta lanean

- **Erref**: LEZ-034/026
- **Iraupena**: 0:02:47. **Hasi**: 00:56:46. **Bukatu**: 00:59:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:
Haurdun zegoela, lanean jarraitzen zuen. Orduko lan-baldintzak kontatzen ditu. Haur guztiak txikiena izan ezik etxean izan ditu. Haurdunaldietan pasatakoak kontatzen ditu. Ospitalean zer baldintzatan erditzen ziren aipatzen du.

Transkripzioa
- Oseake zu haurdunaldiyak lanian
- Lanian
- Lanian junez egin dituzu
- Uste det azkenekuan zeozer... hillabete o hillabeterdi ez nao seguru jaiotzen zenian.
- Jaio ta gero?
- Geo, baiño lehenotik ez, baiño gaxki, nik pasa nun zaharrenakin... Karo, ez nun jaten, ez platanua, oso gaxki.
- Eta ya haurra zetorrenian momentu hortan ze iten zenuten? Lanetik atera ta korrika etxea jun o nola?
- Ez, nik surtia izan dut etxian serbitu dut beti bai eta...
- Etxean euki dituzu haurrak?

- E?
- Etxian euki zenitun?
- Bai, ttikina ez dut izandu etxian oso gaixki pasa nun ttikiyakin, oso gaizki, oin berrogei urte dittu. Beiño ez nitzan persona, dena bota, beatzi hillabetiak eh, beatzi hillabetiak, oso gaixki eta, azkeneko, karo febrerokua da eta enero azkenetan zea nun, nola esaten da estomagokua?
- Bihozterria?
- Bihozterria bai, erre nayian eh, beatzi hillabetiak jaten nuna jan eta bota ein bihar. Oso gaxki bederatzi hilabetiak, eta esan ziaten Donostian bazela bat "en la calle Prim" hoi goatzen naz, medikua ez naiz goatzen, eta izan zian " la cria está bien o el crio está bien y a ella hay que mirarle, ella está mal" hoi eneruan azkenian, ta febrero lehen biziya jaio zen; deskantzo earra eman ziten. Oso gaxki pasa nun, hiru buelta lepuan ezin jaio, enun sentittu eze. Orduan modua zen kareta bat jarri ta galdu itte zendun zentzua.
- A bai e?
- Ez zenun deus'e sentitzen, ta jende guztia hara juaten zen ta nik esaten nun...
- Ta nun hori?
- Hospitalian, Donostiyan ta hiru milla peseta pagatzen zen orduan. Eta gure gizonak esate zun: "denak etxian ta zuk kapritxosa hara juateko" baiño eztakit zergatik hara juateko gogua nakan, barrenak esan zitten zuaz hara. Ez zan jaioko etxian eh, ez zan jaioko. Hala esan ziten enfermerak hurrengo goizian etorri zanien esan zitten: " ai que trabajo nos ha dado usted, nos hemos puesto hasta encima". "Yo no sentí nada". Ez nuen deus ere sentitu. Eta geo neska edarra, lau kilo, denak haundiyak izandu dittut, denak haundiyak. Bat kaxkarra, ez nun jaten ta. Oso gutxi jaten nun eta bera hala atea zan, kaxkarra atea zen. Emakume ederra do oain. Eta ttikiyakin asko pasa nun.

6. Gerrako oroitzapenak

- **Erref**: LEZ-034/028
- **Iraupena**: 0:03:42. **Hasi**: 01:05:21. **Bukatu**: 01:09:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
Gerra hasi zenean, 11 urte zituen Amaliak. Orduko oroitzapenak aipatzen ditu. Baletatik babesteko, koltxoiak jartzen zituzten leihoetan. Jende askok herritik ihes egin zuen, baina beraiek Lezon geratu ziren. Bizilagunekin izandako harremana kontatzen du.

7. "Langileen Batailoia" Jaizkibelen

- **Erref**: LEZ-034/032
- **Iraupena**: 0:02:29. **Hasi**: 01:17:03. **Bukatu**: 01:19:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:
Langileen Batailoikoak Jaizkibelgo bidea egiten izan ziren Lezon. Inguruko etxe guztiak begiratu zituzten soldaduek. Orduan apaizarekin bizitakoak kontatzen ditu.

8. Lehengusinarekin maitemindu zen erreketea

- **Erref**: LEZ-034/033
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 01:19:32. **Bukatu**: 01:20:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:
Eibarren errekete bat maitemindu egin zen Amaliaren lehengusinarekin; gerran, baina, hil egin zen. Hala ere, mutil haren familiarekin oso harreman ona izan zuten aurrerantzean.

9. Langileen Batailoikoen sufrimendua

- **Erref**: LEZ-034/035
- **Iraupena**: 0:01:06. **Hasi**: 01:20:59. **Bukatu**: 01:22:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Langileen Batailoia Jaizkibelen egon zen; soldaduek udaletxe azpira ekartzen zituzten langile haiek eta jo egiten zituzten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-11-14

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**

Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com